

הנכם מוזמנים לסמינר עם

פרופ' אבי עשור

אוני' בן גוריון בנגב

הסמינר התקיים ביום ה' 21.12.20, ה' טבת תשפ"א, בשעות 14.30-16.00
מקוון בזום

נושא ההרצאה:

על בלבול המושגים והדגשים בתחום הלמידה הרגשית חברתית:

או :

**הגישה המוטיבציונית ללמידה רגשית חברתית: מה חשוב במיוחד
שהתלמידים ילמדו ?**

איך ניתן לקדם מידה כזו?

אתחיל את ההרצאה בהצגת הבלבול המושגי הקיים בתחום ה-SEL, בו לעיתים קרובות אין הבחנה בין מיומנויות לבין תפיסות עצמי ואחר, ערכים, הנחות יסוד על העולם, ומוטיבציה. אעיר כמה הערות על תוצאות עגומות של הבלבול הזה מבחינת חשיבה חינוכית, פרקטיקה חינוכית, והשקעת משאבים. לאחר מכן אבחין בין שתי תפיסות עיקריות ביחס למהות של למידה רגשית חברתית, ואיך מקדמים אותה (1) : (תפיסה לפיה ההתפתחות מיטבית מבוססת על הוראה ולמידה לפי תוכנית קבועה מראש של כישורים רגשיים חברתיים ; תפיסה העומדת ביסוד תוכניות SEL רבות) לדוגמא, פרק מסכם של אורבלי ושוונרט רייכל, 2017 (2) (תפיסה המבוססת על תאוריות ומחקר רב בתחום ההתפתחות והמוטיבציה, לפיה התפתחות מיטבית מבוססת קדם כל על תמיכה בצרכים פסיכולוגיים בסיסיים של ילדים ומתבגרים, כאשר הוראת כישורים היא רק גורם עזר. גורם חשוב, אבל עדיין משני. כדוגמא ספציפית לתפיסה השנייה, אציג גישה המבוססת בעיקר על תאוריית ההכוונה העצמית). (Deci & Ryan 2017), (לפי גישה זו, מה שהכי חשוב שילדים ילמדו בתחום ה-SEL הם לא כישורים. אלא, שהם ראויים לאהבה והערכה, מסוגלים להתמודד עם אתגרים, שיש רבים בעולם שאפשר לתת בהם אמון, שנכון ומספק להתחשב באחר, שיש דברים שמעניינים אותם באמת, ושיש להם ערכים ומטרות שהם מזדהים איתם, ולכן מהווים בסיס לזהות אישית ותחושת משמעות. המשאב המרכזי אשר מקדם למידה והתפתחות כזאת הוא חוויות מצטברות של סיפוק צרכים בקשר ושייכות, מסוגלות, ואוטונומיה) כפי שאני מפרש אותה). מיומנויות הן חשובות, אך רק כאמצעי עזר לקידום חוויות של סיפוק צרכים. בהתאם, מחנכות המעוניינות לקדם התפתחות מיטבית צריכות, קדם כל, להפעיל פרקטיקות שונות אשר יוצרות סביבה לימודית-חברתית ותהליכי למידה אשר תומכים בצרכים. ההרצאה תציג מספר פרקטיקות מרכזיות מסוג זה. כן אטען כי כאשר תלמידים חווים את המורה כפועלת בדרך הרגישה לצרכיהם, זה מחזק את המוטיבציה שלהם ללמוד ממנה מיומנויות. כאשר המורה נתפסת כמי שאינה מנסה לתמוך בצרכי התלמידים, או לקיים איתה שיח על קשייהם ומאוויהם, סביר שתהיה התנגדות ללמידת מיומנויות מהמורה. אח"כ אראה כי סקירות על המצוטטות לעיתים כתומכות בחשיבות תוכניות של הוראת כישורים רגשיים חברתיים בבתי ספר, לא תומכות באפקטיביות של הוראת כישורים בלבד, ללא מאמץ שיטתי לשפר יכולת מורים לתמוך בצרכי תלמידים.

במחקרים עתידיים חשוב להבחין בין הוראת כישורים לבין תמיכה בצרכי תלמידים ללא הוראה. מסקנה הכללית: בבואנו לקדם התפתחות מיטבית, חשוב קדם כל להשקיע בקדום פרקטיקות מורה היוצרות סביבה תומכת ותהליך לימודי מאתגר, ותחושה שהמורה רגישה לצרכי תלמידיה. רק כאשר תנאי זה מתקיים יש טעם להשקיע בהוראת כישורים, אבל רק כאלו שמתאימים למאמץ עכשווי שיטתי לקדם תמיכה בצרכים, ולא כחלק מתוכנית לימודים קבועה מראש. ההשקעה בפרקטיקות מורות תומכות צרכים חשובה במיוחד לנוכח העדר הכשרה והדרכה מספיקה בתחום, והאתגרים והלחצים שמורים נתונים בהם במערכת החינוך הישראלית. ברב המקרים, השקעת מאמץ בהוראה ישירה של כישורים רגשיים חברתיים של מורים היא פתרון מטעה ואשלייתי לקשיים העיקריים שתלמידים חווים, ועומס מיותר על המורים.